

Mot.
1989/90
So315-316

Motion till riksdagen

1989/90:So315

av Lars Werner¹m.fl. (vpk)

Åtgärder på handikappområdet

Den ekonomiska politiken har reducerats till ett spel där statistiska medeltal får spela rollen av människors verklighet. På så sätt kan man ge bilden av ett helt folk, som i avsaknad av insikt om ekonomiska realiteter ställer besinningslösa krav på andelar av tillväxten och därmed hotar den framtida utvecklingen. Det måste ha inneburit en chockartad upplevelse för regeringen, när man upptäckte att låginkomstgrupperna, till vilka handikappade hör, faktiskt hade förstått konsekvenserna av den skattereform som de kommer att få vara med och betala, men som de i gengäld inte får ut något av.

Sverige har under en följd av år haft en positiv ekonomisk utveckling. Den har inte använts till att föra den progressiva fördelningspolitik man har rätt att vänta av en socialdemokratisk regering. Möjligheterna har inte tagits tillvara, istället har vi fått kraftigt ökade orättvisor.

År 1982 utarbetades i samarbete mellan handikapprörelsen och de politiska partierna ett handlingsprogram i handikappolitiska frågor. Både regering och riksdag ställde sig bakom detta program. Som ett uttryck för sin fasta vilja sade man att tillfälliga svängningar i samhällsekonomin inte skulle få påverka genomförandet. Sedan dess har åren gått och vi har haft såväl nedgång som uppgång, men reformivern har hela tiden varit oförändrat sval. Den ofta upprepade deklarationen om "prioritering av handikappades behov" har sjunkit ihop till en tom fras.

Möjligen kan man se som ett gott tecken att 1989 års handikapputredning på riksdagens initiativ befrias från de s.k. 0-direktiverna. Kanske det kan leda till att reformarbetet kommer igång. Den skall framför allt se till behoven hos de svårast handikappade och föreslå åtgärder för att förbättra deras situation. Det är på tiden. Hittills har man i alltför stor utsträckning riktat in sig på grupper, vilkas behov kunnat tillgodoses med enklare medel och punktsatser. Personer med behov av omfattande service och långvariga och komplicerade rehabiliteringsinsatser har fått stå tillbaka och ofta hamnat i olika former av institutionsvård.

Målet för handikappolitiken skall vara jämlikhet och delaktighet i alla delar av samhällslivet. Men det återstår fortfarande en mycket lång väg för att nå därhän. Det betraktas inte som en självklarhet att synskadade skall få del av all information som når andra människor. Allmänna kommunikationer är sällan allmänna i den meningen att de är tillgängliga för rörelsehindrade.

Döva utesluts från demokratiska beslutsprocesser på grund av brist på tolkar. Föräldrar till utvecklingsstörda barn får alltför ofta driva en hård kamp för att deras barn skall få tillgång till sådant som är självklarheter för andra barn och ungdomar. Arbetslivet är sällan organiserat så att det tar hänsyn till behoven hos den som är hjärtsjuk, genomgår dialys för att njurarna inte fungerar eller får för lite näring för att mag- och tarmsystemet trasslar.

Handlingsprogrammet i handikappfrågor borde ligga till grund för en systematisk reformverksamhet från regeringens sida. På område efter område borde man angripa de brister och missförhållanden som man i programmet utfäst sig att ta itu med. Men så sker inte. Vpk har vid upprepade tillfällen krävt att handlingsprogrammet skall konkretiseras i ett åtgärdsprogram med klart angivande av när skilda reformer skall vara genomförda. Detta krav flyr man ifrån och visar därmed att man egentligen inte är beredd att ikläda sig det ansvar som undertecknandet av handlingsprogrammet innebar.

Demokrati och inflytande

Grunden för människors deltagande i samhällslivet är att kunna påverka sin egen verklighet. Man måste kunna ta del i och påverka demokratiska beslutsprocesser, men också t.ex. olika beslut som fattas av myndigheter och som rör en själv. Många människor som lever med funktionshinder kan av olika skäl inte påverka dessa processer. Det kan bero på att den verksamhet det gäller inte bedrivs i tillgängliga lokaler, att informationen inte är tillgänglig på exempelvis punktskrift, ljudband eller lättläst språk, att det saknas hörselslingor eller tolk. Det kan också vara så att lagstiftningen begränsar människors möjlighet att påverka beslut eller ställer så stora formella krav för påverkan, att det för många i praktiken blir omöjligt.

Dessa förhållanden togs upp i Handlingsprogram i handikappfrågor, men det har ännu inte lett till några avgörande förändringar. Det skulle t.ex. inte vara möjligt för en person som är rullstolsburen att fungera på samma villkor som övriga ledamöter i riksdagens plenisal. Statliga och kommunala myndigheter driver verksamhet i otillgängliga lokaler och man saknar ofta t.o.m. planer på att ändra dessa förhållanden. Vpk anser att man bör se över den lagstiftning som reglerar beslutsfattandet i statliga, landstingskommunala och kommunala organ och pröva möjligheten att brister i tillgänglighet till lokaler eller information, som gör att medborgare utesluts från inflytande, kan utgöra skäl för att ogiltigförklara beslut.

Den grupp som idag är särskilt missgynnad när det gäller att delta i demokratiska beslutsprocesser är utvecklingsstörda. För många utvecklingsstörda är det emellertid möjligt att förstå även komplicerade förhållanden, om de uttrycks på rätt sätt. Detta visar det LL-material som under senare tid utgivits i samband med valen, liksom LL-litteratur och nyhetstidningen 8 sidor. Verksamheten på detta område måste enligt vår uppfattning utvecklas och vidgas.

För att stärka funktionshindrades inflytande i samhället är det nödvändigt att förbättra handikapporganisationernas möjligheter att fungera. Under de senaste 10 åren har en betydande decentralisering ägt rum i samhället. I viss utsträckning har handikapporganisationerna varit motståndare till denna

process. Detta beror i och för sig inte på att man har något emot att besluten i samhället förs närmare dem som berörs. I stället handlar det om en oro för att handikappfrågorna skall komma på mellanhand, dels genom att de tillmäts olika betydelse i olika kommuner och dels genom att organisationerna varken haft resurser för eller hunnit med det omfattande arbete som fordras för att de lokala föreningarna skall känna sig mogna att ta sig an det intressepolitiska arbetet. I samband med de olika förslag om decentralisering av verksamheter som förelagts riksdagen borde också förslag funnits om hur medborgarinflytandet skulle säkras. Detta har inte varit fallet, vilket haft till följd att decentraliseringen för handikappgrupperna hittills inneburit ett minskat inflytande.

Det är de centrala handikapporganisationerna som måste ta på sig uppgiften att informera och utbilda de lokala föreningarna. Det är därför mycket olyckligt att handikapprörelsen trots det påslag om ca 8 milj. kr. som föreslås i budgetpropositionen, genom de allmänna fördyringarna och effekten av skattereformen, i själva verket får vidkännas en minskning av statsbidragen. Vpk anser att en ytterligare höjning av statsbidraget med 7 milj. kr. bör ske.

Förebyggande åtgärder

Genom tillkomsten av arbetslivsfonden har betydande möjligheter skapats för att förebygga skador och handikapp. Det förtjänar emellertid att påpekas att användningen av fondens medel måste vara bred. Den får inte enbart inriktas på att vidta åtgärder mot allmänt otrivsamma arbetsmiljöer som förorsakar korttidssjukskrivningar. Medlen måste också användas för att öka tillgängligheten vid arbetsplatserna för skilda grupper av funktionshindrade, så att en större del av arbetshandikapp kan undanröjas.

Biltrafiken förorsakar varje år en stor mängd skador med bestående funktionshinder. Hittills gjorda ansträngningar att minska trafikolycksfallen har inte haft annat än marginella effekter. Det pris vi idag får betala för bilismens frihet i form av döda och skadade är alltför högt. En kraftig minskning av privatbilismen är en oundviklig åtgärd om man vill förebygga funktionshinder.

Kopplingen mellan den ökade kemikalieanvändningen och utvecklingen av olika slag av allergier är idag tämligen uppenbar. Det finns emellertid väl underbyggda misstankar om att även andra slag av sjukdomstillstånd, t.ex. vissa neurologiska skador, har ett samband med den ökade exponeringen för olika kemikalier. Vpk anser att en skärpt kemikaliekontroll är nödvändig och att noggrann testning måste föregå introduktion av nya kemikalier och kemikaliesammansättningar.

Vård och behandling

Människor med funktionshinder är i allmänhet betydligt större konsumenter av sjukvård än befolkningen i övrigt. Tillsammans tar således handikappgrupperna en betydande del av sjukvårdens resurser i anspråk. Detta betyder emellertid också att dessa drabbas särskilt hårt av brister inom sjukvårdsorganisationen och de ständiga ökningarna av avgiftsuttag.

I Handlingsprogram i handikappfrågor påpekades vikten av kontinuitet

inom sjukvården och att detta är särskilt viktigt för dem som ofta har anledning att söka vård. I detta avseende har ingenting blivit bättre sedan programmet skrevs.

Mot. 1989/90
So315

En viktig aspekt i Hälso- och sjukvårdslagen är skyldigheten att utveckla samverkansorgan, varigenom bl.a. handikapprörelsens kunskaper och erfarenheter skulle kunna nyttiggöras i vårdarbetet. Idag kan vi konstatera att intresset för samverkan från sjukvårdens sida ter sig mycket olika från sjukvårdsområde till sjukvårdsområde. Rent allmänt kan man inte påstå att patienternas ställning i sjukvården i något väsentligt avseende har stärkts. Lagen bör därför ses över i syfte att stärka patienternas ställning och möjligheter att påverka behandlingen.

För människor som under lång tid vistas i sjukvården måste särskilda krav ställas. Det räcker då inte med att sjukvården tillgodose de rent medicinska behoven. Man måste också skapa möjligheter för att tillgodose behov av intellektuell och fysisk stimulans. För den som behöver tekniska hjälpmedel av något slag skall det vara en skyldighet för sjukvården att se till att han eller hon får personligt utprovade och anpassade hjälpmedel, för att ge den enskilde största möjliga oberoende.

Habilitering och rehabilitering

Frågorna om habilitering och rehabilitering har hittills varit allvarligt eftersatta inom svensk sjukvård. Från vpk:s sida har vi haft anledning att ta upp detta problem i riksdagen under en följd av år. Medan vi tekniskt sett har en högt utvecklad akutsjukvård och avancerad sjukvårdande behandling, står inte habilitering och rehabilitering, med få undantag, i nivå med det internationella kunnandet på området. I nio av våra landsting saknas överhuvudtaget resurser för medicinsk rehabilitering. En följd av detta är att resultaten av den medicinska behandlingen förfuskas.

Situationen är absurd. Å ena sidan får människor använda all sin initiativförmåga och uppfinningsrikedom för att få rehabilitering så att de kan klara sig själva så bra som möjligt. Å andra sidan går hemtjänsten på knä och förmår inte tillgodose behoven av service.

Exemplen på rehabiliteringsverksamhet som borde skötas eller skötas bättre av sjukvårdshuvudmännen är många och vi vill här bara peka på några.

Personer med cerebral pares finns inom barn- och ungdomshabiliteringen upp till 18 års ålder. Därefter är det överhuvudtaget ingen som bryr sig om deras problem om de inte själva lyckas övertyga någon om sitt fortsatta behov av rehabiliterande åtgärder och framför allt uppehållande behandling.

Rehabiliteringen av afatiker är lika försummad. Inom hela sjukvården saknas expertresurser för rehabilitering av personer med afasi. Det saknas logopedier både i akut- och primärvård. Man vet att en intensiv logopedträning ger en väsentlig förbättring, men det är bara hälften av dem som drabbas av afasi som någonsin kommer i kontakt med en logoped och ännu betydligt färre som får den intensiva träningen. Det är helt nödvändigt att utöka utbildningen av logopedier och att inrätta fler logopedtjänster.

Till för något år sedan fanns överhuvudtaget ingen rehabiliterande verk-

samhet för personer som opererats för struphuvudcancer. Idag är situationen något annorlunda sedan Laryngförbundet med stöd av allmänna arvsfonden startat ett projekt där man vill ge stöd åt personer som blivit opererade och informera vårdpersonal om vad en strupcanceroperation innebär. För ändamålet har man utbildat personer som själva är strupcanceropererade. Denna verksamhet bör framdeles drivas av landstingen som en del i rehabiliteringen av denna patientgrupp.

Rehabiliteringsberedningens betänkande från år 1988 kan möjligen representera en ljusning i eländet. Där har man i varje fall uppmärksammat behovet av utbyggda rehabiliteringsresurser. Den starka anknytningen till arbetslivet i betänkandet oroar emellertid. Det finns en risk för att om beredningens förslag accepteras rakt igenom, de grupper som aldrig kommit in på arbetsmarknaden eller som redan lämnat den, inte får del av åtgärderna. Och det är i dessa grupper de mest omfattande rehabiliteringsbehoven finns.

För att säkra den enskildes rätt till rehabiliteringsåtgärder anser vpk att en lag om rehabilitering bör utarbetas och antas av riksdagen. Lagen bör ange en skyldighet för sjukvårdshuvudmannen att ge den enskilde rehabilitering av en kvalitet och en omfattning som överensstämmer med kunskap och beprövad erfarenhet på området.

Hjälpmedel

Tillgång till personliga och väl fungerande hjälpmedel är en förutsättning för att människor med funktionshinder skall kunna leva under likvärdiga förhållanden med andra.

Nyligen har en utredning om hjälpmedelsverksamhetens utveckling (SOU 1989:39) överlämnats till regeringen och remissbehandlats. Handikapprörelsen hade beretts tillfälle att vara företrädare av fyra sakkunniga i utredningen. Dessa var i stort sett överens med utredningsmannen om problembeskrivningen, men där slutar också likheterna. Remissbehandlingen har också visat att en enad handikapprörelse har en helt annan syn på hjälpmedelsfrågornas hantering än den som utredningsmannen gjorde sig till tolk för. Det är anmärkningsvärt att en utredning så totalt negligerar synpunkterna från de människor som är berörda av utredningen.

Vpk anser att de synpunkter som handikapprörelsen lagt fram angående hjälpmedelsverksamheten måste beaktas:

- Det är nödvändigt att förstärka hjälpmedelsverksamhetens resurser för utprovning, anpassning och uppföljning.
- Brukarna måste få bättre orientering och information om hjälpmedel.
- Rätten till hjälpmedel skall omfatta alla sociala funktioner, således även hjälpmedel för fritid och sexhjälpmedel.
- Brukarna måste själva avgöra sitt behov av hjälpmedel och välja hjälpmedel.
- Rätten till hjälpmedel bör säkras i en lag för att ge en hög och jämn nivå över hela landet.
- Kostnaderna för personal och lokaler bör bestridas av landstingen, medan staten via socialförsäkringssystemet tar den direkta kostnaden för hjälpmedlen.

- Hjälpmedelsverksamheten bör utgöra en egen, från sjukvården skild del, av landstingens verksamhet,
- Det är av avgörande betydelse att en hög kompetens för utprovning och anpassning upparbetas och bibehålls vid hjälpmedelscentralerna,
- Handikappinstitutet bör omvandlas till ett konsumentinstitut.

Mot. 1989/90
So315

Vpk anser att regeringen bör utarbeta ett förslag med utgångspunkt från dessa riktlinjer och förelägga riksdagen detta.

Socialförsäkring

Socialförsäkringsfrågorna berörs i huvudsak i andra vpk-motioner till årets riksmöte. Här skall bara två frågor tas upp, dels om vidgning av rätten till föräldrapenning för vård av sjukt barn och dels inordnande i högkostnads-skyddet av tandvårdskostnaderna för vissa grupper.

Den tillfälliga föräldrapenningen för vård av sjukt barn kan för vissa grupper, t.ex. utvecklingsstörda, utgå under 90 dagar och tills barnet fyller 16 år. I budgetpropositionen föreslås att antalet dagar skall kunna utsträckas till 120, men man föreslår ingen ändring när det gäller åldersgränsen.

Särskilt för föräldrar med utvecklingsstörda barn, men även barn med vissa andra funktionshinder, innebär åldersgränsen ett stort problem. Att barnet fyllt 16 år innebär inte att det kan lämnas ensamt, när det måste vara hemma på grund av sjukdom. Enligt vår uppfattning bör en sådan ändring av lagen ske, att den tar hänsyn till det faktiska tillsynsbehovet, så länge barnet bor hemma och föräldrarna har ansvaret för dess omvårdnad.

Vissa kroniska sjukdomstillstånd påverkar den sjukes tandstatus på ett negativt sätt. Samma problem finns bland vissa andra grupper, t.ex. personer med svåra kramper eller personer med dåliga eller obefintliga fingerfunktioner som i olika situationer tvingas använda sina tänder som "tekniska hjälpmedel". Inom sjukvård och rehabilitering talar vi ofta om att ta hänsyn till hela människan och inte bara till den sjuka kroppsdelen. Lika naturligt bör det vara att ta hela sjukdomsbilden eller skadebilden i betraktande. Det är därför logiskt att man vid sådana sjukdomar och skador där tänderna far illa, även behandlar tänderna som en del av sjukvården och inordnar denna behandling under högkostnads-skyddet. Regeringen bör enligt vår mening förelägga riksdagen förslag av denna innebörd.

Samhällsplanering och bostäder

Steg för steg har miljön i samhället blivit mer tillgänglig för personer med olika slag av förflyttningshandikapp. Det är bara beklagligt att handikapporganisationerna skall behöva använda så mycket tid åt att påpeka detaljer i samhällsplaneringen, vilkas utformning det borde vara ett väl inövat hantverk att klara av. Bristerna finns idag framför allt i äldre bebyggelser. Det är beklagligt att regeringen är tveksam till en förlängning av bidragen till hissinstallationer i samband med reparationer och ombyggnader, men vi förväntar oss att regeringen avser att återkomma i denna fråga.

Plan- och bygglagen ger kommunerna ett större inflytande över byggnadernas utformning än vad som tidigare var fallet. Vid lagens genomförande

uttryckte vpk oro över att detta skulle kunna leda till att man i större utsträckning åsidosatte kraven på tillgänglighet för funktionshindrade. Det har också förekommit uppgifter från skilda håll om att så är fallet, och det rör sig då framför allt om bostadsbyggande.

I två olika omgångar har reglerna för bostadsanpassningsbidrag förändrats. Statens andel av kostnaderna har sänkts från 100 procent till 60 och sedan 40 procent. Det är oklart i vad mån detta har påverkat funktionshindrades möjligheter att erhålla bostadsanpassningsbidrag, men det finns tecken på en ökad restriktivitet och ifrågasättande av behoven av anpassning.

Vpk anser att det finns skäl, både att se över tillgängligheten för funktionshindrade i nyare bebyggelse och tillämpningen av bostadsanpassningsbidragen. Riksdagen bör hemställa hos regeringen om en sådan översyn.

Utbyggnaden av gruppboendestäder går långsamt och man förmår på intet sätt fylla de behov som finns. Omsorgslagen anger en skyldighet för huvudmannen att sörja för boendet för dem som omfattas av lagen. Det finns ett stort antal domar som fastlägger denna skyldighet, men som inte effektueras. Situationen är sådan att riksdagen bör hemställa hos regeringen om åtgärder, i annat fall kommer lagen i vanrykte. Det är inte bra för respekten för lagstiftningen om den kan negligeras utan påföljd. Utredningen om kommunbot bör snarast bli föremål för förslag från regeringen. I sammanhanget bör man emellertid också överväga någon form av vitesföreläggande i det fall en kommun eller ett landsting vägrar att rätta sig efter domstolsutslag.

Det finns också skäl för staten att stödja utbyggnaden av gruppboendestäder. Man bör enligt vår uppfattning överväga att införa ett stimulansbidrag för ändamålet. Dessutom bör bestämmelserna för räntebidrag ses över så att dessa omfattar även gemensamhetsutrymmen även om huvudmannen står för hyreskostnaderna.

Skola och utbildning

Skolan tillhör kanske de områden där man har kommit längst när det gäller att ge funktionshindrade förhållanden som är likvärdiga med andras. De flesta elever med funktionshinder är integrerade i den vanliga skolan. Detta betyder emellertid inte att skolan är problemfri för elever med handikapp. Det betyder inte heller att skolor normalt är tillgängliga för t.ex. rörelsehindrade. Det återstår ett gigantiskt arbete för att åstadkomma detta. Vi kan bara erinra om problemen när eleverna vid Skärholmens gymnasium skulle fördelas på fem regioner i landet. Vpk:s farhågor besannades. Det gick inte att uppbringa de nödvändiga skolorna i de olika regionerna. Problemet återstår alltjämt att lösa.

När en elev skall börja i en skola vidtas de nödvändiga anpassningsåtgärderna. Men vad görs för att en förälder med funktionshinder skall kunna följa sitt icke handikappade barns skolgång? Ingenting. Handikappade föräldrar finns inte i skolans värld.

Vad görs om, vilket är vanligt, det är en trappa till gymnastiksalen? Den rörelsehindrade eleven befrias från gymnastikundervisningen och gymnastikläraren befrias från ett problem, eftersom han vanligtvis inte vet någonting om handikappade elever och idrott.

Kommunernas sparåtgärder har under lång tid drabbat underhåll och städning av skollokaler. Det förekommer att skollokaler är utdömda av yrkesinspektionen, men likväl används de för undervisning. Detta är otillständigt. Mögel och damm i skollokaler gör att elever med allergier inte kan följa undervisningen. Detta är oacceptabelt men icke desto mindre vanligt. Man kan inte tala om att integrering av funktionshindrade elever har genomförts så länge sådana missförhållanden existerar.

Det finns fortfarande en stor brist på läromedel för elever med funktionsnedsättningar. Statens Institut för Läromedel SIL har hand om framtagningen av dessa läromedel. SIL har för budgetåret 1990/91 begärt ett anslag om 25 498 000 kr. exklusive pris- och löneomräkning som uppgår till 1 414 000 kr. Regeringen föreslår ett anslag på 24 986 000 kr. På grund av den eftersläpning som råder anser vpk att SIL skall erhålla begärda medel 26 912 000 kr.

Det finns för närvarande vid länskolnämnderna tjänster för konsulenter inom den regionala stödverksamheten för elever med funktionsnedsättningar. När det gäller utvecklingsstörda elever finns konsulenter för elever med syn- respektive hörselskada som tilläggshandikapp. Däremot finns det inga konsulenter för utvecklingsstörda rörelsehindrade elever, vilket är den största gruppen. Vpk anser att fem sådana tjänster bör inrättas och anslaget Länskolnämnderna tillföras 1 500 000 kr.

Arbete och sysselsättning

Arbetslösheten bland människor med funktionsnedsättning har snarare ökat än minskat sedan Handlingsprogram i handikappfrågor skrevs och antogs. Så länge arbetslösheten var betydande i Sverige, ingav inte de åtgärder som vidtogs för att stärka funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden något intryck av att man avsåg att nedbringa arbetslösheten för gruppen. Inte heller när arbetslösheten minskade användes detta till aktiva åtgärder. Så sent som för ett år sedan konstaterade arbetsmarknadsministern i budgetpropositionen, att trots det gynnsamma arbetsmarknadsläget föreföll situationen inte ha förändrats för funktionshindrade. Man använde inte heller då de möjligheter som gavs genom att medel för andra delar av arbetsmarknadspolitiken kunde minskas kraftigt.

I årets budgetproposition kan en viss omsvängning i regeringens inställning till frågan noteras. Man säger sig vilja hävda arbetslinjen för alla och innefattar då även funktionshindrade. Man anvisar medel till ett nytt lönebidrag till företag som anställer personer med förtidspension. Man permanentar verksamheten för att bereda arbete åt unga förtidspensionerade. Man tar bort taket för antalet arbetsbiträden åt personer med lönebidrag. Man vill däremot inte öka antalet tjänstemän inom arbetsmarknadsverket som skall arbeta med arbetshandikappades situation och man går inte med på Samhalls förslag om att få öka antalet anställda. Vpk ser på regeringens nya inställning med tillfredsställelse, men med ett undantag. Förutsättningen för att funktionshindrade i större utsträckning skall komma ut på arbetsmarknaden är ett aktivt arbete från arbetsförmedlingarnas sida. Vi anser således att antalet tjänstemän med särskild uppgift att ta tillvara funktionshindrades intressen på arbetsmarknaden skall ökas. Därmed skulle också möjligheter

öppnas att öka omsättningen av anställda inom Samhall, och nya grupper skulle kunna komma in där och få den arbetsträning som Samhall, kan ge. Vi föreslår således att 100 nya tjänster inrättas inom arbetsmarknadsverket, att läggas till de rationaliseringsvinster man kan göra inom verket, för att kraftfullt öka stödet till arbetshandikappade. För detta ändamål bör det anvisas 30 000 000 kr.

Kultur

För de flesta människor med funktionsnedsättningar är tillgång till kultur oftast en fråga om tillgängliga lokaler och fungerande färdtjänst. Men en förutsättning kan också vara att det finns ledsagarservice på kvällar och helger, vilket långt ifrån alltid är fallet. En annan förutsättning kan vara att det finns teckentolkar, vilket det alltför sällan finns, eller att lokalen är utrustad med hörselslingor, något som är långt ifrån regel.

Under en period har ett anslag upptagits på statsbudgeten för inköp av talböcker till länsbiblioteken. Detta anslag tas bort i och med att den period går ut som man sagt att detta skall finnas. Anslaget, som fördelats av talboks- och punktskriftsbiblioteket, TPB, har haft en mycket positiv effekt på tillgången på talböcker. Det vore beklagligt om denna utveckling bröts. Vpk anser att verksamheten bör fortsätta och 3 248 000 kr. anvisas för ändamålet.

LL-stiftelsen har som uppgift att ge ut en nyhetstidning för begåvningshandikappade och ombesörja utgivningen av lättläst litteratur. I jämförelse med vad som står andra till buds är utvecklingsstörda utarmade när det gäller information och kultur. De ansträngningar som kan göras när det gäller att förändra detta bör också göras. Vpk anser att LL-stiftelsen bör erhålla begärda medel, dvs. 1 230 000 kr. utöver regeringens förslag.

Kommunikationer

Enligt 1979 års trafikpolitiska beslut ligger ansvaret för handikappanpassning av den kollektiva trafiken på trafikverken och trafikordnarna. Anpassningen skulle enligt beslutet genomföras under en tioårsperiod. Det bör ha inneburit att ansvaret år 1989 omvandlades i dåligt samvete, eftersom praktiskt taget ingenting hade gjorts och någon påföljd för försummelsen inte kan utmätas. Det finns hos trafikordnarna inte heller några planer av mer genomgripande natur för anpassningsåtgärder, om man bortser från en och annan ledstång och kontrastmarkeringar.

Hos lokala trafikföretag finns i allmänhet ett totalt ointresse för anpassningsåtgärder, som t.ex. lyftplattor, toaletter på pendeltåg m.m. Man hänvisar till färdtjänsten och menar att med den kan personer med funktionsnedsättning åka. Detta är diskriminering och ingenting annat. Det finns skäl att peka på att tillgängligheten till allmänna kommunikationer i en rad andra länder, som t.ex. Västtyskland och USA, har utvecklats betydligt mycket längre än i Sverige. Vpk anser att regeringen på nytt bör se över hela problemet och föreslå adekvata åtgärder för att få till stånd en genomgripande förändring på området.

För att stimulera trafikordnarna till åtgärder utöver vad som anges i Transportrådets föreskrifter står ett belopp på 50 milj. kr. till rådets förfo-

gande för bidragsgivning på området. Av dessa har 35 milj. kr. förbrukats och resterande kan väntas gå åt under innevarande budgetår. I avvaktan på översynen av den kollektiva trafikens anpassning och för att stimulera till nya lösningar anser vpk att ytterligare 50 milj. kr. bör ställas till Transportrådets förfogande för ändamålet.

Mot. 1989/90
So315

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett åtgärdsprogram på grundval av Handlingsprogram i handikappprågor i enlighet med vad som anförts i motionen,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag som reglerar beslutsfattandet i statliga, landstingskommunala och kommunala organ vad gäller brister i tillgänglighet till lokaler och information, som gör att medborgare utestängs från inflytande,¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om funktionshinderade möjligheter till demokrati och inflytande,¹]

2. att riksdagen till anslaget G 10, bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1990/91 anslår 7 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 86 075 000 kr. till centrala handikapporganisationer,

3. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av hälso- och sjukvårdslagen för att stärka patienternas ställning i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag som syftar till utbyggnad av rehabiliteringsresurser i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag om rehabilitering i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag om tekniska hjälpmedel i enlighet med vad som anförts i motionen,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i lagen om allmän försäkring avseende åldersgräns för tillfällig föräldrapenning i enlighet med vad som anförts i motionen,²]

[att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande att tandvård i vissa fall skall inordnas under högkostnadsskyddet i enlighet med vad som anförts i motionen,²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av översyn av tillämpningen av plan- och bygglagen och bostadsanpassningsbidragen,³]

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunbot och vitesföreläggande,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stimulansbidrag för gruppbofäder,

[att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till förändring av bestämmelserna för räntebidrag, så att dessa omfattar gemensamhetsutrymmen i gruppbofäder, även i det fall huvudmannen står för hyreskostnaden,³]

[att riksdagen till anslaget B 4, Statens institut för läromedel för budgetåret 1990/91 anslår 1 926 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således 26 912 000 kr. för framtagande av vissa läromedel till elever med funktionsnedsättningar,^{4]}

[att riksdagen till anslaget B 2, Länskolnämnderna för budgetåret 1990/91 anslår 1 500 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller totalt 170 053 000 kr.,^{4]}

[att riksdagen till anslaget B 1, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anslår 30 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit, således totalt 2 206 239 000 kr.,^{5]}

[att riksdagen till anslaget H 16, Talboks- och punktskriftsbiblioteket för budgetåret 1990/91 anslår 3 248 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit eller således 38 986 000 kr. för produktion av tal- och punktskriftsböcker,^{6]}

[att riksdagen till anslaget H 9, Bidrag till stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur för budgetåret 1990/91 anslår 1 230 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit eller således 8 799 000 kr.,^{1]}

[att riksdagen hos regeringen begär förnyad översyn av handikappanpassningen av den kollektiva trafiken och förslag som syftar till genomgripande förändringar,^{7]}

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om att anvisa 50 000 000 kr. till Transportrådet att fördela till kommuner och trafikhuvudmän för handikappanpassning av kollektiva färdmedel utöver vad som anges i gällande bestämmelser.^{7]}

Stockholm den 23 januari 1990

Lars Werner (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Rolf L. Nilson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

¹ 1989/90:K814

² 1989/90:Sf366

³ 1989/90:Bo243

⁴ 1989/90:Ub334

⁵ 1989/90:A287

⁶ 1989/90:Kr367

⁷ 1989/90:T934